

LAKIALOITE 96/2001 vp

Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnalle

Vuonna 1995 lamapaniikissa säädettiin hallituksen esityksestä laki (1482/1995) niin kutsutusta taitetusta indeksistä, jolla heikennettiin 65 vuotta täyttäneiden eläketurvaa. Taitetussa indeksissä palkkatason muutoksen painokerroin on vain 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8. Nuorempien eläkkeitä korottavan TEL-indeksin painokertoimet ovat 0,5 ja 0,5.

Jo vuoden 1997 valtiopäivillä 155 kansanedustajaa allekirjoitti lakialoitteen taitetun indeksin poistamiseksi ja palaamiseksi TEL-indeksiin, jolla korotetaan nuorempienkin eläkkeitä. Lakialoite ei tullut käsittelyyn ja raukesi vaalikauden päättyessä vuonna 1999. Eduskunnan suuren enemmistön silloin esittämien perustelujen lisäksi nyt on entistä painavammat syyt taitetun indeksin poistamiseen. Eläkejärjestelmien talous on parantunut, kun inflatio on madaltunut ja rahastojen sijoituksille saadaan entistä parempi tuotto. Työeläkevakuutusmaksua, johon indeksimenot vaikuttavat välittömästi, on alennettu kuluvan vuoden alussa. Tällainen tulonsiirto eläkeläisiltä palkkoihin ja yrityksiin on entisestään lisännyt eläkkeiden ja palkkojen kasvua. Lisäksi Euroopan unionin ministerineuvosto edellytti viime lokakuussa valtioiden huolehtivan kolmen vuoden kuluessa, että niiden lait estävät syrjinnän työelämässä. Suomalaisten työeläkejärjestelmän synty ja kehitys on aina ollut kiinteä osa työmarkkinajärjestöjen neuvottelutoimintaa ja työelämän lainsäädäntöä. Eduskunnalla kuitenkin on ja tulee viime kädessä olla vastuu eläkepolitiikasta ja siitä, ettei liioin työelämän jo jättäneitä vanhuksia sen enempää kuin

veteraanejakaan syrjitä Suomessa. Onhan kaikenlainen syrjiminen kielletty jo Amsterdamin sopimuksessa.

Taitetun indeksin hyväksyessään eduskunta edellytti, että hallitus seuraa kahdesta indeksistä mahdollisesti aiheutuvia ongelmia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin ongelmien ratkaisemiseksi. Taitetun indeksin vuoksi muutenkin yhteiskunnan elintason noususta jälkeen jääneiden eläkeläisten uudet menetykset lähestyvät kuluvana vuonna kahta miljardia markkaa. Samalla eläkeläisten luottamus heille palkkamaltin vastineena annettuihin eläkelupauksiin ja eläkejärjestelmään horjuu. Eduskunnan tehtävä on palauttaa se.

Kun lakialoitteen allekirjoittaa satakin kansanedustajaa, sen käsittelyn tulisi periaatteessa edetä kuten hallituksen esityksen. Näin ei tapahtunut viime eduskunnassa edes 155 kansanedustajan lakialoitteelle taitetusta indeksistä luopumiseksi. Sen allekirjoittaneista kansanedustajista nykyisillä valtiopäivillä jatkavat seuraavat 93 kansanedustajaa:

Esko Aho /kesk
Sulo Aittoniemi /alk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Janina Andersson /vihr
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Maria Kaisa Aula /kesk
Klaus Bremer /r
Kaarina Dromberg /kok
Mikko Elo /sd
Jukka Gustafsson /sd
Tuula Haatainen /sd

Klaus Hellberg /sd
Liisa Hyssälä /kesk
Timo Ihamäki /kok
Mikko Immonen /vas
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Ville Itälä /kok
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /kd
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Timo Kalli /kesk
Reijo Kallio /sd
Bjarne Kallis /kd
Ilkka Kanerva /kok
Toimi Kankaanniemi /kd
Kari Kantalainen /kok
Tapio Karjalainen /sd
Kyösti Karjula /kesk
Juha Karpio /kok
Tarja Kautto /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Martti Korhonen /vas
Juha Korkea-aho /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Valto Koski /sd
Jari Koskinen /kok
Marjaana Koskinen /sd
Risto Kuisma /rem
Mikko Kuoppa /vas
Pekka Kuosmanen /kok
Seppo Kääriäinen /kesk
Jaakko Laakso /vas
Esa Lahtela /sd
Reijo Laitinen /sd
Annika Lapintie /vas
Johannes Leppänen /kesk
Suvi Lindén /kok
Leena Luhtanen /sd
Eero Lämsä /kesk
Hannes Manninen /kesk
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Markku Markkula /kok
Jukka Mikkola /sd
Kari Myllyniemi /kesk
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk

Tuija Nurmi /kok
Kalevi Olin /sd
Mauri Pekkarinen /kesk
Pirkko Peltomäki /sd
Margareta Pietikäinen /r
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vas
Iivo Polvi /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Kari Rajamäki /sd
Virpa Puisto /sd
Juha Rehula /kesk
Ola Rosendahl /r
Maija Rask /sd
Pauli Saapunki /kesk
Matti Saarinen /sd
Päivi Räsänen /kd
Säde Tahvanainen /sd
Hannu Takkula /kesk
Sakari Smeds /kd
Martti Tiuri /kok
Pentti Tiusanen /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vas
Irja Tulonen /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Matti Vanhanen /kesk
Raimo Vistbacka /ps
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pia Viitanen /sd
Matti Väistö /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
Matti Vähänäkki /sd

Taitetun indeksin eläkeikäisille aiheuttama kumulatiivinen tulojen alentuma kärjistää jatkuessaan eläkeläisten ongelmia. Niiden torjumiseksi taitetusta indeksistä tulisi pikaisesti luopua. Taitetulla indeksillä laman nimissä saavutetut eläkejärjestelmän säästöt jäävät joka tapauksessa pysyviksi, kun puolivälin indeksiin siirrytään nykyiseltä alentuneelta tasolta.

Nyt puolivälin indeksi (4,1 %) ja taitettu indeksi (4,0 %) ovat poikkeuksellisen lähellä toisiaan. Aiempina vuosina puolivälin indeksi on ollut jopa lähes kaksinkertainen taitettuun in-

deksiin verrattuna. Jaksolla 1995—2000 eläkeikäisten indeksi on jäänyt jälkeen 3,6 prosenttia työikäisten indeksistä. Siten eläkeikäisten menetykset nousevat kuluvaan vuonna 6 miljardiin markkaan. Vaikka alkava vuosi on poikkeuksellinen palkankorotusten ollessa indeksiä alemmat, on kyseessä taannehtiva korjaus eläkeläisille edellisen vuoden menetyksistä.

Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteisen tilastojulkaisun mukaan Suomessa on 750 000 yli 65-vuotiaasta eläkeläistä. Jos työeläkkeiden keskiarvo on 3 700 mk/kk (n. 45 000 mk/v), saadaan kaavalla: eläkeläisten määrä x vuosiansio x 3,6 %:n tappio (750 000 x 45 000 x 3,6:100) 65 vuotta täyttäneille 1,2 miljardin markan menetykset vuonna 2000 taitetun indeksin vuoksi. Aiempien vuosien menetykset jaksolta 1996—1999 ovat yhteensä 3 miljardia markkaa. Siten siis 65 vuotta täyttäneiltä on leikattu taitetulla indeksillä vuoden 2000 rahassa yhteensä 4,4 miljardia markkaa vuosina 1996—2000, ja sum-

ma kasvaa kumulatiivisesti edelleen. Kun kuluva vuosi päättyy, ollaan kuuden miljardin markan tuntumassa veteraani-ikäluokkien tappioksi.

Euroopan maista vain Suomessa ns. taitettu indeksi laukeaa iän perusteella, joten Suomesta on tulossa ikärasismien eurooppalainen silmätiku.

Indeksin korjaamisesta aiheutuu valtiolle lisämenoja niiden eläkkeiden osalta, jotka rahoitetaan valtion talousarvion kautta. Kuitenkin, kun muidenkin järjestelmien eläkkeet kohoavat, tästä valtiolle koituva verotulojen lisäys riittää peittämään menojen lisäyksen, joten nettovaikutuksena valtiontalous ei ainakaan heikkene. Muun sosiaaliturvan kuin eläketurvan edellyttämät lainmuutokset tehdään erikseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 9 §, 19 b §:n 7 momentti ja 19 d §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 9 § ja 19 d §:n 4 momentti laissa 1482/1995, ja 19 b §:n 7 momentti laissa 1331/1999, seuraavasti:

9 §

Eläketurva sidotaan maan palkka- ja hintatason muutokseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kalenterivuosittain indeksiluvun ottaen huomioon palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten keskiarvon. Indeksilukua määrittäessä palkkatason muutoksesta vähennetään määrä, joka vastaa 1 b §:ssä tarkoitetun työntekijäin eläkemaksuprosentin muutosta edeltävän kalenterivuoden alussa.

Indeksiluvun muutoksen edellyttämällä tavalla tarkistetaan eläkettä myönnettäessä ja eläkkeiden yhteensovitystä uudelleen toimitettaessa eläkepalkka ja sen jälkeen kalenterivuosittain eläkkeen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.

19 b §

Edellä 5 momentissa mainittu euromäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta 9 §:n mukaisesti.

19 d §

— — — — —
Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 2,5 euroa, ei ole maksettava. Edellä mainittu euromäärä tarkistetaan vuosittain 9 §:n mukaisesti. Tarkistettu euromäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi euroksi.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2002.

Tällä lailla kumotaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annettu laki (1490/1995) siten, ettei sitä sovelleta tämän lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta annettaviin indeksitarkistuksiin.

Tämän lain 19 b §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 19 d §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Seppo Kanerva /kok
Hannu Aho /kesk
Leea Hiltunen /kd
Matti Kangas /vas
Tanja Karpela /kesk
Marja-Leena Kemppainen /kd
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Katri Komi /kesk
Kalervo Kummola /kok
Kari Kärkkäinen /kd
Seppo Lahtela /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Mika Lintilä /kesk

Petri Neittaanmäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Leena Rauhala /kd
Mirja Ryyänen /kesk
Mauri Salo /kesk
Ismo Seivästö /kd
Marja Tiura /kok
Pertti Turtiainen /vas
Pekka Vilkuna /kesk
Harry Wallin /sd
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Markku Rossi /kesk